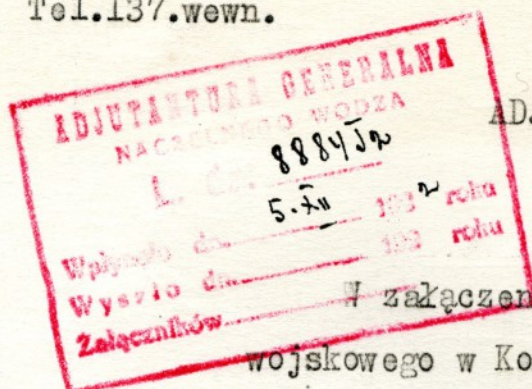

Nr. 26178/II.Inf.II.A.

Tel. 137. wewn.

TAJNE

D o

ADJUTANTURA GENERALNA NACZELNEGO WODZA.

Be l w e d e r :

W załączeniu przedkładam do wiadomości raport attaché wojskowego w Konstantynopolu L. 781. z 23. września b.r. o ostatnich wypadkach, związanych z obecną sytuacją na Blizkim Wschodzie.

W wyjaśnieniu zawartych w powyższym raporcie wiadomości podaję następujące szczegóły:

1/ Z Tambowa do rejonu Duszet, Borżom, Tyflis i Gori mogła być przerzucona 19. dyw. piech. notowana i stwierdzona dokumentalnie w dniu 1. września b.r. w Tambowie; brak dotychczas potwierdzenia o przerzuceniu jej z rejonu Tambowa na Kaukaz.

2/ 106., 107. i 108. pułk jazdy koncentrujące się w rejonie Aleksandropola należą do 53. i 54. brygady 18. dyw. jazdy, stacjonowanej w Woroncówce /na północ od Aleksandropola/.

3/ W kwestji przeprowadzenia transportu pod osłoną marynarki bolszewickiej i wysadzenie desantu od strony morza Czarnego należy zaznaczyć, że flota bolszewicka na Czarnym morzu wskutek braku jednostek bojowych /pnacerniki, krążowniki, torpedowce/, oraz posiadania niedostatecznego tonnażu, nie jest zdolną do przeprowadzenia poważniejszej akcji, mogącej drogą morską zapewnić Angorze wydatną pomoc wojskową.-

1 Załącznik.

O t r z y m u j ą :

Adjutantura Generalna
Gabinet Ministra
M.S. Zagr. D.V.D. IV.
Attache Wojskowy:
Moskwa, Paryż, Bukareszt,
Londyn i Konspol.

W/Z. SZ. EFA ODDZ. II. SZT. GEN.

Sokółowski
SOKOŁOWSKI Major adj. szth.

- - -
bojowi, tut. przedstawicielowi Angory, że Anglja uznaje słusność zadań wyco-
skich Turków, ale nie może zmienić poprzedniego swego stanowiska pod presją,
a uznanie jej pretensji wymaga od Kemalistów nie atakowania strefy neu-
tralnej.

Nobis powyższego jest widoczne, że Anglja nie jest skłonna do zasadni-
czych ustępstw na rzecz Turków, a jej gra dyplomatyczna ma jedynie na celu
wygranie czasu, ażeby ścięgnąć własne posiłki, jak również pohnąć zamiar Gre-
cji do wojny z Turkami państwa bałkańskie.

O ile ten ostatni cel, z gruntu tutejszego, nie rokuje pomyślnego dla An-
glii skutwienia, to dziś w dniu 23-go sygnalizuje się przebieg pierwszych
oddziałów marynarki angielskiej do Czanaqu/półw. Galipoli/, a reszta eskadry
jest spodziewana w dniu dzisiejszym i jutrzejszym, potężnie wzmacniając w ten
sposób te 7 bataljonów piechoty, o które zaskoczona Anglja opierała dotych-
czas swą nieprzebraną i nieustępliwą, zagrożającą nowej wojnie Europy z isla-
mem politykę.

Hamid Harringtona z Hamid bojem, aczkolwiek potwierdza akcję nieufnoś-
ci Angory do polityki angielskiej, jednak wywołała chwilowe odprężenie sytu-
cji, a może do pewnego stopnia wpłynęła na odroczenie wykonania decyzji Ke-
mala przeszedł przez cieśninę, co z punktu widzenia technicznie wojskowego,
ze względu na małą ilość sił angielskich.....przez wyższe dowództwo
francuskie było zupełnie wykonalne.

Przekonanie ogólne, iż cele polityczne i sytuacja wojskowa czynią natural-
nym marsz Kemala do Tracji, wytworzyło w samym Konstantynopolu sytuację bar-
dzo napiętą, zmuszając politycznie zaangażowanych Greków i Ormian do opuś-
czenia miasta i to w ilości tysięcy ludzi, co dało sygnał do panicznego na-
stroju w mieście.

Wersje o abdykacji i wyjeździe sułtana, wydane a następnie odwołane zarządza-
nia władz angielskich o ewakuacji rodzin oficerów i urzędników angielskich
wracania ze Smyrny i Anatolji, gdzie Grecy i Ormianie spowodowali ogólne zni-
szczenie, pożary i głód spotęgowały paniczny nastrój miasta spodziewającego
się co chwila wkroczenia irregularnych i regularnych wojsk Kemala. Powyższy
objaw należy ocenić jako zupełnie dezorientowanie się władz i poczucia pew-
ności siebie przedewszystkiem władz angielskich.

Celem wyjaśnienia sytuacji, wyjechał do Smyrny gen. Pellé, który miał się

tem porozumień z Kemal paszą, lecz niestety, jak gen. Pellé oświadczył naszemu n
nistrowi, nie mógł on służyć jakimkolwiek nowych propozycji ułatwiających roz
zając postulaty angielskich oprócz propozycji angielskiej zwolnienia w dwutygodni
wym terminie nowej konferencji, na co Kemal pasza odpowiedział zupełnie słusz
nie, iżten nie jest w możności wstrzymać na dwa tygodnie pochód zwycięskiej
armii, która na przed sobą resztki swego przeciwnika w Tracji, bo takie jego st
nowisko nie mogło być niezem uzasadnione. Kemal pasza definitywnie oświadczył
że on potrzebuje jeszcze dwóch, trzech dni dla powzięcia ostatecznej decyzji i
że przed marszem do Tracji nie powstrzyma się. ~~Wobec tego~~ Wobec tego gen. Pellé wr
cił dość pesymistycznie nastrojony, aczkolwiek odniósł wrażenie, że Kemal pasza
jest człowiekiem pokojowy usposobionym i nie jest skłonny do zębania czegoś
wiecej, niż to przewiduje przymierna natura.

W uzupełnieniu powyższej sytuacji, należy przyjąć pod uwagę, że prasa angier
ska przełansowała do prasy tutejszej depeszę, że rząd angielski przypomina rząd
owi ukraińskiemu poprzednio zawarty układ, a zarazem źródło Stambulskiego
gruzińskiego, jak również dane francuskiego Service de Liaison sygnalizują
wzmocnienie sił bolszewickich na wybrzeżu Czarnego morza w rejonie Batum, Poti,
Kutais, jak również przerzucenie jednej dywizji/Br. nieznany/ z Kachowa do rejonu
Dusset, Berzon, Tyllis, Gori i koncentrację 106., 107. i 108. pułków jazdy i pułku
szkarszka strzelców i armijskiego dywizjonu artylerji w rejonie Aleksandropo
la.

Ostatnie wypadki w Bułgarji, a mianowicie areszty przez stronników Stambu
lińskiego i partji bułgarskiej komunistycznej prawicy i dawnych ministrów na
leży również ocenić jako wytworzenie bardziej dogodnych warunków dla naraż
nia na przedpokojowego desantu bolszewickiego na wybrzeżu bułgarskim w razie
ewentualnego współdziałania Kemalistów z bolszewikami, cohy mogło mieć miejsce
li tylko w wypadku zaplanowanej przez Anglię wojny Europy z islamem.

Reasumując powyższe, należy przyjąć do wniosku, że tylko zmiana poprzednic
go stanowiska przez Anglię może powstrzymać dalszy rozwój operacji wojennych
na Bliskim Wschodzie.

Brak konkretnych propozycji ze strony gen. Pellé nie mógł mieć innej odpo
wiedzi ze strony Kemala, jak tylko zamiar marszu na Trację, bo wszelkie inne
oświadczenie byłoby symptomem ustępliwości Kemala w sprawie zasadniczej, ale
jednak to nie przeszkadza rozważyć z punktu widzenia wojskowego możliwość
zamierzonej przez niego operacji.

zamierzonej przez niego operacji.

Przedostanie się wojsk Kemala do Fracji jest naogół możliwe w następujących kierunkach:

- a/. Bardanelo
- b/. Morze Marmara
- c/. Bosfor
- d/. Czarne morze drogą desantu na wybrzeża Fracji.

Z punktu widzenia dyplomatycznego, kierunek ad d/. jest jedyny nie naruszający neutralności zony okupowanej przez aliantów, a wszystkie inne spowodowałyby starcie zbrojne z osmańczykami.

a/. Z punktu widzenia czysto technicznego wojskowego kierunek przez Bardanelo do chwili przybycia nowej floty angielskiej, ze względu na brak sił lądowych angielskich, byłby nadający się do preferowania cieśnin, ponieważ cieśnina Bardanelowska przedstawia sobą pas wody długości około 60-u klm., przy szerokości od 2 - 5 m. utrudniającą wejście floty do samej cieśniny przy braku osłony ze strony sił lądowych. Obrona zaś cieśniny li tylko ogniem artylerji statków ulokowanych u wejścia do cieśniny, lub w zatoce sarskiej, nie dawała widoków na skuteczną obronę, narażając odwrotnie jednostki morskie na uszkodzenie ogniem ciężkiej artylerji tureckiej, jak to się stało z krążownikami greckimi Averow podczas jego próby bombardowania Smyrny.

b/. Kierunek przez morze Marmara jest niedogodny dla operacji desantnych ze względu na to, że:

1/. Wymaga dla swego wykonania znacznej czasu jak dla poprzednich przygotowań/koncentracji wojsk i środków transportowych/, tak i dla samego przejazdu przez morze.

2/. Ze względu na brak jakiegokolwiek marynarki wojennej dysponowanej przez Turków, transport ten musiałby być zupełnie bezkronny.

3/. Alianci, posiadający ruchliwą marynarkę i obserwujący morze Marmara, zawsze są w stanie wykonaniu tego desantu przeszkodzić.

4/. Zarządzenia wydane przez władze angielskie, polegające na zakazie wykonywania przez statki osobowe rejsów nocnych, wskazuje, że kierunek ten jest strzeżony, co wyklucza element niespodzianki tak ważny w tego rodzaju operacjach.

Zeżbec powyższego ten kierunek uważać należy za prawie wykluczony.

c/. Wszelkie warunki podejścia do brzegów Bosforu są bardzo dogodne, lecz, że

1.-Narażenie stolicy państwa z najświetniejszemi dla świata muzealnymi budynkami na ruiny i pożary, byłoby warunkiem ku temu nieuniknionym, zapewne powstrzyma Kemala od jakiegokolwiek operacji wojskowej w tym kierunku.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

2/.Poza zastrzeżeniem w p.1/.,granica wody neutralnej jest oddalona od Bonfuru o 100 klm.,co wyklucza elementy niespodzianki i raptowności niezbędne dla przeprowadzenia tego rodzaju operacji.

3/.30-klm.długość Bonfuru czyni go dogodniejszym do obrony przez alianców,a przede mniejdogodnym dla kemalistów niż 60 kilometrowa cieśnina Dardaneelska.

Nawet powyższe,kierunek ten należy uważać również za mało prawdopodobny i byłby tylko usprawiedliwiony,gdyby Kemal pasza ostawił sobie za cel wzniecenia tu rewolucji lub zniszczenia ludności chrześcijańskiej,co jest absolutnie sprzeczne z dotychczasową linią jego postępowania.

c/.Ten kierunek jest najbardziej dogodny i nadający się do zrealizowania,ponieważ:

1/.Z wyżej wymienionych względów politycznych desant w Tracji nie wciąga Turków do natychmiastowego zbrojnego konfliktu z aliantami.

2/.Obrona samego wybrzeża prawie nie istnieje ze względu, iż cała Tracja posiada tylko dwie dywizje greckie bez większej wartości moralnej i materialnej,które zapewne zostaną rebrojone,jak tylko lud muzułmański w Tracji będzie miał poparcie przez pierwszy desant.

3/.Akcja przygotowana może być przeprowadzona w konspiracji,ponieważ wybrzeże małozajętych Czarnego morza nie może być wszędzie dobrze obserwowane.

4/.Ze względu na trudność obserwowania samego Czarnego Morza,ki ruch desantu może być zachowany aż do ostatniej chwili w tajemnicy.

5/.Transport może być przeprowadzony pod osłoną marynarki bolszewickiej.

6/.Przeprowadzenie większego desantu i następnie podtrzymanie jego łączności z bazami w Anatalji,jedynie możliwe na morzu Czarnem,gdzie Angora wspólnie z bolszewikami może posiadać większe drodki transportowe.

Jedyną niedogodność tego kierunku,że wykonanie takiej operacji wymaga dłuższego czasu.

Reasumując powyższe organizacja ewentualnego marszu Kemala do Tracji jest najbardziej prawdopodobną drogą.

a/.demonstracyjnej operacji w kierunku Dardaneli.

b/.faktycznego desantu na czarnomorskie wybrzeże Tracji.

Ja organizacja operacji ma te szanse powodzenia, że już obecnie większość jest przekonana, że Kemal będzie forsował Dardanele.

B O B I C K I - Pułkownik.

Za zgodnym opisem:

Lychowski-por.

